

Strategische Milieu Beoordeling

Notitie Reikwijdte en Detailniveau

Waterkwaliteitsverbetering Loosdrechtse Plassen

Provincie Noord-Holland

januari 2007
Definitief

Strategische Milieu Beoordeling

Notitie Reikwijdte en Detailniveau

Waterkwaliteitsverbetering Loosdrechtse Plassen

dossier : A6939-01.001

registratienummer : OR-SE20063136

versie : 1

Provincie Noord-Holland

januari 2007

Definitief

INHOUD

BLAD

1	AANLEIDING	3
1.1	Bestuurlijke maatregel: aanwijzing	3
1.2	SMB of Plan-MER	3
2	DOEL EN REIKWIJDTE	5
2.1	Achtergrond	5
2.2	Doel	5
2.3	Reikwijdte	6
3	ALTERNATIEVEN EN DETAILNIVEAU	7
3.1	Eerder beschouwde alternatieven	7
3.2	Alternatieven in deze SMB	8
3.3	Detailniveau en te beschouwen milieuaspecten	9
4	COLOFON	11

1 AANLEIDING

Het Hoogheemraadschap Amstel, Gooi en Vecht (AGV) heeft het voornemen om een deel van de Loosdrechtse Plassen op enkele plaatsen te verdiepen om daarmee helderder water te realiseren. De Europese Kaderrichtlijn Water eist namelijk dat in 2015 een doorzicht van minimaal 1 meter moet zijn bereikt. Het huidige doorzicht is ca 40 cm.

Om het water helder te krijgen moet zwevend slib, dat zich in de waterkolom bevindt, worden afgevangen. Door de aanleg van drie slibvangen (verdiepingen) kan het slib bezinken en permanent worden vastgehouden. Het gaat hierbij om verdiepingen in het westelijk deel van de eerste, derde en vierde plas. Het te ontgronden oppervlak bedraagt circa 120 ha met een diepte van gemiddeld 14 meter onder de waterspiegel. Het Hoogheemraadschap acht de uitdieping nodig om het in suspensie aanwezige bodemslib uit de Loosdrechtse Plassen te laten bezinken. Door deze maatregel, mogelijk in combinatie van andere ingrepen (bijvoorbeeld extra defosfatering), is de verwachting dat de oorspronkelijke helderheid van het water en de plantengroei zich kunnen herstellen. Het te verwijderen zand, gelegen onder een laag slib en veengrond, kan worden gebruikt voor toepassing in de GWW-sector.

1.1 Bestuurlijke maatregel: aanwijzing

Om deze maatregelen mogelijk te maken is de provincie voornemens om een aanwijzing ex art 37 WRO te doen aan de gemeente Wijdmeren om het bestemmingsplan voor de Loosdrechtse Plassen te wijzigen. Voor deze aanwijzing is het noodzakelijk dat een Milieu-effectrapportage voor plannen (Plan-MER, ook wel Strategische milieubeoordeling, afgekort SMB, genaamd¹) wordt opgesteld. De SMB geeft (een onafhankelijk) inzicht in de invloed op het milieu, zowel positief als negatief, die verwacht mag worden wanneer de in de SMB beschreven alternatieven worden uitgevoerd. Deze notitie reikwijdte en detailniveau vormt de start van de procedure van de SMB ten behoeve van de besluitvorming over de aanwijzing verdieping loosdrechtse plassen. Hierbij treden Gedeputeerde Staten op als het bevoegd gezag. Zij publiceren tevens de SMB.

1.2 SMB of Plan-MER

De SMB, die sinds 21 juli 2004 verplicht is bij de besluitvorming over bepaalde plannen, komt voort uit de Europese richtlijn 2001/42/EG/. In Nederland is deze richtlijn in op 28 september 2006 geïmplementeerd via de nieuwe m.e.r. -wetgeving. Op grond van deze richtlijn en wet bestaat de verplichting om de milieueffecten te beoordelen van onder andere plannen die het kader stellen voor latere besluiten die m.e.r. of m.e.r.-beoordelingsplichtig zijn. Het verlenen van de ontgrondingenvergunning die nodig is voor de aanleg van de verdiepingen is zo'n besluit dat m.e.r.-plichtig is. De aanwijzing van de provincie Noord-Holland aan de gemeente Wijdmeren tot het wijzigen van het bestemmingsplan vormt hiervoor één van de kaders.

Inhoud

De kern van de SMB wordt gevormd door een milieuraapport waarin de milieueffecten van de voorgenomen activiteit worden beschreven. Onder milieueffecten worden bijvoorbeeld de gevolgen voor Natuur, Geluid, Geur, Luchtkwaliteit, Water en Bodem verstaan. Daarnaast moeten redelijke alternatieven voor de

¹ De termen Plan-MER en SMB zijn in deze notitie volledige synoniemen van elkaar.

ruimtelijke reserveringszone worden beschreven en op hun milieueffecten beoordeeld. Het milieuraapport moet de volgende onderdelen bevatten:

- a) een beschrijving van hetgeen met de voorgenomen activiteit wordt beoogd;
- b) een beschrijving van de voorgenomen activiteit, alsmede van de alternatieven daarvoor, die redelijkerwijs in beschouwing dienen te worden genomen, en de motivering van de keuze voor de in beschouwing genomen alternatieven;
- c) een overzicht van eerder vastgestelde plannen die betrekking hebben op de voorgenomen activiteit en de beschreven alternatieven;
- d) een beschrijving van de bestaande toestand van het milieu, voor zover de voorgenomen activiteit of de beschreven alternatieven daarvoor gevolgen kunnen hebben, alsmede van de te verwachten autonome ontwikkeling van dat milieu;
- e) een beschrijving van de gevolgen voor het milieu, die de voorgenomen activiteit, onderscheidenlijk de beschreven alternatieven kunnen hebben, alsmede een motivering van de wijze waarop deze gevolgen zijn bepaald en beschreven;
- f) een vergelijking van de ingevolge onderdeel d beschreven te verwachten ontwikkeling van het milieu met de beschreven gevolgen voor het milieu van de voorgenomen activiteit, alsmede met de beschreven gevolgen voor het milieu van elk der in beschouwing genomen alternatieven;
- g) een overzicht van de leemten in de onder d en e bedoelde beschrijvingen ten gevolge van het ontbreken van de benodigde gegevens;
- h) een samenvatting die aan een algemeen publiek voldoende inzicht geeft voor de beoordeling van het milieueffectrapport en van de daarin beschreven gevolgen voor het milieu van de voorgenomen activiteit en van de beschreven alternatieven.

1.3 Procedure SMB

De procedure voor een SMB ziet er als volgt uit:

1. Kennisgeving van het voornemen
2. Opstellen notitie reikwijdte en detailniveau van de milieubeoordeling.
3. Raadplegen betrokken instanties over de reikwijdte en het detailniveau van de milieubeoordeling
4. Opstellen milieuraapport.
5. Vaststellen en publiceren milieuraapport (en besluit?).
6. Na uitvoering: evaluatie van milieugevolgen.

Na vaststelling en publicatie van het milieuraapport kan de definitieve aanwijzing door de provincie Noord-Holland worden vastgesteld. De gemeente Wijdmeren is dan verplicht om het bestemmingsplan aan te passen. Dit bestemmingsplan is eveneens SMB-plichtig, maar aangezien de bestemmingsplanwijziging inhoudelijk niet zal verschillen, kan de SMB die voor de aanwijzing is opgesteld bij deze procedure worden gebruikt, mits niet zoveel tijd verstrijkt dat de informatie geactualiseerd moet worden, of het plan in belangrijke mate veranderd.

Na de bestemmingsplanwijziging kan vervolgens gestart worden met de vergunningverlening. Op het besluit om de ontgrondingvergunning te verlenen rust de besluit-MER plicht. Na afronding de SMB zal dus nog een MER-procedure moeten worden doorlopen voordat tot verdieping overgegaan kan worden. De SMB concentreert brengt de milieueffecten van het voornemen dan ook kwalitatief en op hoofdlijnen in beeld, de besluit-MER zal de milieueffecten gedetailleerder en meer kwantitatief in beeld brengen.

2 DOEL EN PLANGEBIED

2.1 Achtergrond

Het water in de Loosdrechtse Plassen is vertroebeld door zogenaamd 'zweefslib' en algen. Deze negatieve effecten op natuur en ecologie hebben geleid tot het verdwijnen van alle onderwaterplanten. Tevens is er sprake van onvoldoende doorzicht waardoor de Loosdrechtse Plassen niet voldoen aan de kwaliteitsnorm voor zwemwater. Daarnaast is er vanuit de plassen een sterke aanwas van slib naar jachthavens, watergangen en de lijzijde van de plassen, waardoor deze telkens weer dichtslibben.

Het geldende bestemmingsplan "Plassengebied" van de voormalige gemeente Loosdrecht, vastgesteld op 30 september 1993, maakt uitvoering van het herstelplan Loosdrechtse Plassen niet mogelijk omdat destijds geen rekening is gehouden met de voor slibopvang noodzakelijke verdiepingen en bijbehorende werken.

Om uitvoering van het eerder genoemde herstelplan Loosdrechtse plassen mogelijk te maken hebben Burgemeester en Wethouders van de gemeente Wijdemeren in procedure gebracht de "Partiële herziening bestemmingsplan Plassengebied 2002".

In januari 2005 heeft de gemeente besloten het ontwerp-bestemmingsplan niet verder in procedure te brengen. De gemeente heeft in de 'Startnotitie Alternatieve maatregelen voor de aanleg van Verdiepingen in de Loosdrechtse Plassen in relatie tot de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW)' voorstellen opgenomen als alternatief voor het verdiepingenplan. Uit de startnotitie blijkt dat gemeente Wijdemeren het belang en de doelstelling van de KRW (nogmaals) erkent en onderschrijft. Ook blijkt uit deze notitie dat de gemeente voor de Loosdrechtse Plassen dezelfde doelstelling namelijk 'helder' water hanteert als de provincie en het Hoogheemraadschap.

2.2 Doel

Het Herstelplan Loosdrechtse Plassen, waarvan de verdiepingen onderdeel uitmaken, is gebaseerd op bestuurlijke afspraken. In 1998 is de Stuurgroep Loosdrechtse Plassen opgericht met als doelstelling: *'Binnen tien jaar zullen de plassen, watergangen en havens goed bevaarbaar zijn en zal ook de helderheid van de plassen hersteld zijn'.*

Het herstelplan beoogt het doorzicht van het water te vergroten door het aanbrengen van verdiepingen waarin het zwevend slib zal bezinken.

Andere methoden, zoals grootschalig baggeren van slib of het op grote schaal aanleggen van (windwerende) eilanden zijn afgevalen vanwege extreem hoge kosten, een gering rendement of praktische onuitvoerbaarheid.

Als het Herstelplan Loosdrechtse Plassen niet, c.q. niet tijdig wordt uitgevoerd, is de kans groot dat de – ecologische - waterkwaliteitsdoelen die volgens de verplichtingen uit de Europese Kaderrichtlijn Water begin 2008 moeten worden vastgesteld, niet gehaald worden. Dat raakt allereerst het recreatief gebruik en de ecologische waterkwaliteit van de plassen zelf. Ook zal het baggerprobleem in jachthavens, watergangen en aan lijzijde gelegen delen van de plassen blijven bestaan.

Daarnaast zal het niet halen van de waterkwaliteitsdoelen betekenen dat de instandhoudingsdoelstellingen die verband houden met de aanwijzing van een groot deel van de Loosdrechtse Plassen als Natura 2000 gebied niet gehaald zullen worden.

2.3 Plangebied

Het onderzoeksgebied van deze Plan-m.e.r. beperkt zich tot de het deel van de Loosdrechtse Plassen waar de verdiepingen gepland zijn en de directe omgeving (zie onderstaande figuur).

Figuur 1.
Plangebied en
studiegebied

3 ALTERNATIEVEN EN DETAILNIVEAU

In deze Plan-m.e.r. worden alleen de effecten van redelijkerwijs te beschouwen alternatieven bepaald. Dit zijn alternatieven die realiseerbaar en probleemoplossend zijn. Probleemoplossend zijn die alternatieven die de waterkwaliteit dusdanig verbeteren dat de waterkwaliteit in 2015 kan voldoen aan de waterkwaliteitsdoelstellingen op basis van de KRW.

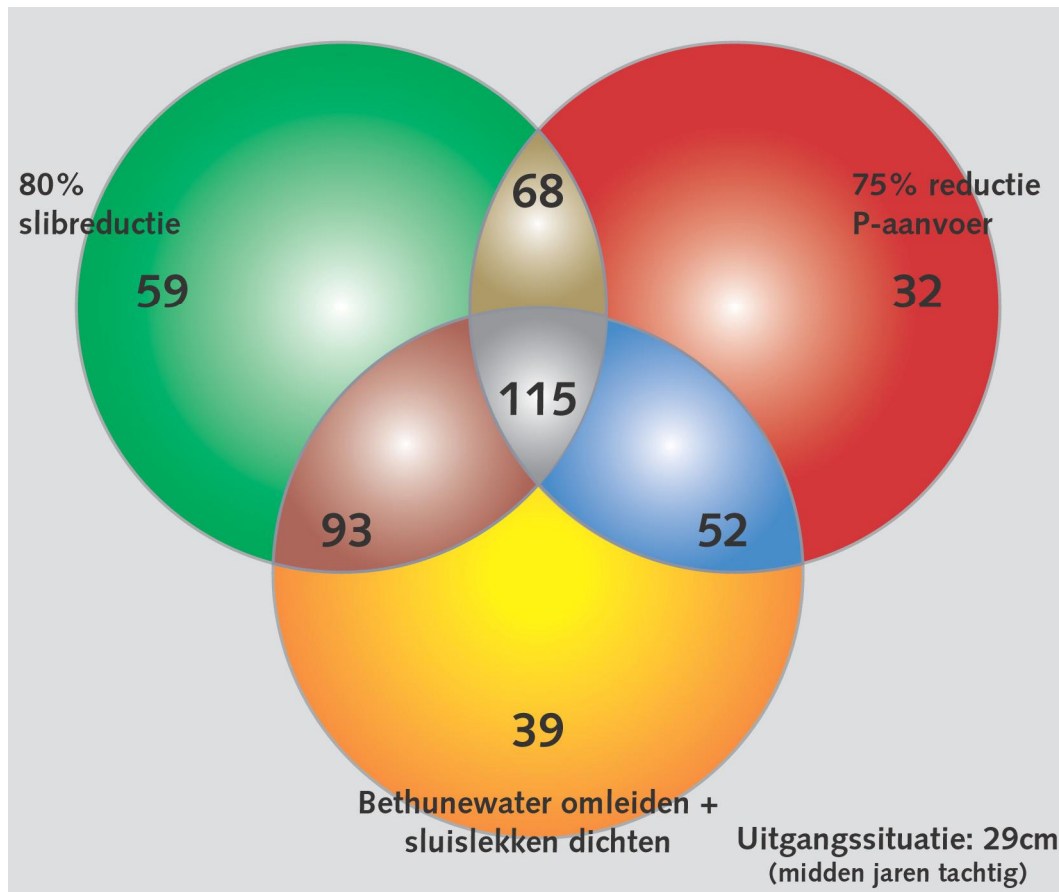
3.1 Eerder beschouwde alternatieven

Bij de Partiële Herziening Bestemmingsplan Plassengebied 2002, waarvan de procedure in 2005 stopgezet is, heeft het Hoogheemraadschap Amstel, Gooi en Vecht een MER opgesteld² voor het kunnen aanvragen van een ontgrondingenwet vergunning. Alle belanghebbende besturen, waaronder dat van de gemeente Wijdmeren, hebben kennis genomen van de inhoud van dit MER. De procedure hiervoor is stopgezet, omdat de gemeente Wijdmeren het niet eens was met de inhoud van het MER en niet bereid was op basis van dit MER het bestemmingsplan Loosdrechtse Plassen zodanig te herzien dat de ontgrondingenwet vergunning kon worden aangevraagd. In dit MER is een breed spectrum aan alternatieven onderzocht:

1. **Basisalternatief:** dit alternatief bestaat uit het eerste deels verwijderen van de bovengrond (slib en veen), gevolgd door de aanleg van verdiepingen volgens een bepaald profiel en diepte via zandwinning. Bij aanvang van het werk is nog geen put beschikbaar om de bovengrond te bergen. De eerste hoeveelheid bovengrond wordt daarom tijdelijk opgeslagen in een eveneens tijdelijk damwandendepot in de Loosdrechtse Plassen. Na realisatie wordt deze bovengrond in de ontstane verdiepingen in de plassen terug gestort.
2. **Alternatief 2** (onderzuiging veen- en sliblaag): dit alternatief omvat het direct verwijderen van het zand om de verdiepingen te realiseren onder de bovengrond. Er wordt via een innovatieve winmethode zodanig gewerkt dat de bovengrond blijft liggen en geleidelijk zakt tot op de noodzakelijke diepte volgens het gewenste profiel.
3. **Alternatief 3** (berging of hergebruik bovengrond): bij dit alternatief wordt eerst bovengrond van de eerste te verdiepen locatie verwijderd. Deze bovengrond wordt gebruikt voor de uitbreiding van het eiland Geitekaai en voor ophoging van de polder de Mijnden na eerst te zijn geplaatst in een tijdelijk depot aldaar. Vervolgens worden de verdiepingen aangelegd volgens een bepaald profiel en diepte via zandwinning, waarbij de dan vrijkomende grond in de nieuwe verdiepingen wordt gestort.
4. **MMA** (Meest Milieuvriendelijk Alternatief): dit alternatief is gebaseerd op Alternatief 2 uitgebreid met twee extra maatregelen. De eerste is het vergroten van het oppervlak van de slibvangen (volumen te verwijderen zand gelijk aan het Basisalternatief) waardoor de verbetering van het doorzicht sneller zal plaatsvinden. Als tweede maatregelen zullen de havens worden uitgebaggerd. Het gebaggerde slib wordt grotendeels in een van de slibvangen permanent geborgen; verontreinigd slib wordt buiten het plassengebied gebracht.

In het MER Waterkwaliteitsverbetering Loosdrechtse Plassen is aangetoond dat de aanleg van de verdiepingen significant bijdraagt aan de verbetering van de waterkwaliteit en het onderhoudsbaggerwerk in havens vermindert. De reeds ingezette maatregelen (omleiden water Bethune polder en fosfaatreductie) dragen ook bij, maar zijn niet afdoende om de doelstelling van minimaal 1 meter doorzicht te bereiken. De onderstaande figuur illustreert dit.

² MER Waterkwaliteitsverbetering Loosdrechtse Plassen, 24 juni 2003.

Figuur 2. Bijdragen van maatregelen aan verbetering van het doorzicht

Het MER laat dan ook duidelijk zien dat voor de lange termijn de alternatieven vrijwel overeenkomen. Wel zijn er duidelijke verschillen bij de tijdelijke effecten, die worden bepaald door de uitvoeringsmethoden. In het Basisalternatief wordt een tijdelijk damwandendepot aangebracht wat leidt tot tijdelijk lokaal extra vertroebeling en overlast (geluid- en visuele hinder en overlast voor recreatie). Alternatief 3 is gebaseerd op dezelfde uitvoering als het Basisalternatief, met het verschil dat een deel van het slib en veen gebruikt wordt voor de ophoging van Polder Mijnden en de uitbreiding van het eiland Geitekaai. Ook dit leidt tot extra transportbewegingen en stortactiviteiten en dus meer vertroebeling. Alternatief 2 en het MMA scoren het minst negatief door de techniek van onderzuigen. De slib en veenlaag kan blijven liggen waardoor vertroebeling tot een minimum wordt beperkt.

3.2 Alternatieven in deze SMB

Na voltooiing in 2003 van MER Waterkwaliteitsverbetering Loosdrechtse Plassen is verder onderzoek uitgevoerd naar de te gebruiken technieken. Het verdere verfijnen van de onderzuijgmethode maakt dat deze met nog minder negatieve effecten in de tijdelijke situatie kan worden gehanteerd dan ten tijde van het opstellen van het MER bekend was. Daarom is de provincie van mening dat alleen deze techniek in aanmerking komt voor het uitvoeren van de verdiepingen. Het verdiepingenalternatief in de SMB gaat dan

ook uit van deze techniek. Het verdiepingenalternatief volgens de methode onderzoigen is het voorkeursalternatief van de provincie Noord-Holland. Dit alternatief kan in een periode van ca 5 jaar worden uitgevoerd.

De gemeente Wijdmeren heeft een 10-puntenplan opgesteld als alternatief voor de aanleg van de verdiepingen. Dit plan is omschreven in de 'Startnotitie Alternatieve maatregelen voor de aanleg van Verdiepingen in de Loosdrechtse Plassen in relatie tot de Europese Kader Richtlijn Water' van 28 maart 2006.

Kort samengevat omvat het 10-puntenplan:

- **Voorstel 1:** Slagvaardige en uitvoeringsgerichte organisatie van de verbetering van de waterkwaliteit van de Loosdrechtse Plassen en de baggerproblematiek.
- **Voorstel 2a:** AGV beëindigt de (ongezuiverde) toevoer van Bethunewateroverschot.
- **Voorstel 2b:** AGV / Waternet investeert in onderzoek naar technologische maatregelen voor het verder defosfateren van inlaatwater.
- **Voorstel 3:** Gemeente en AGV zetten in op het terugdringen van het wateroverschot van het oostelijke achterland.
- **Voorstel 4:** De gemeente Wijdmeren is voorstander van het in werking houden of (opnieuw) in werking brengen van de bestaande ontwateringsdepots en treedt indien nodig voorwaardenscheppend op.
- **Voorstel 5:** De gemeente Wijdmeren zal medewerking verlenen aan het inrichten van nieuwe depotlocaties, waarbij een nuttige toepassing van de bagger kan plaatsvinden.
- **Voorstel 6:** de gemeente Wijdmeren zal zich inspannen om met inzet van alle betrokkenen planmatig zweefbagger te verwijderen.
- **Voorstel 7:** de gemeente Wijdmeren zal zich inspannen om met inzet van alle betrokkenen in te grijpen in de visstand van de Loosdrechtse Plassen.
- **Voorstel 8:** de gemeente Wijdmeren dringt aan op nader onderzoek naar het oprichten van wind- en golfbrekende werken, en zal zich inspannen om tenminste voorwaardenscheppend de oprichting van deze werken mogelijk te maken.
- **Voorstel 9:** de gemeente Wijdmeren dringt aan op nader onderzoek²⁵ naar de effecten van de (toenemende) gemotoriseerde recreatievaart op de opwerveling en fosfaatbelasting en de mogelijke maatregelen daartegen.
- **Voorstel 10:** De gemeente Wijdmeren nodigt overheden en belangenorganisaties uit om samen tot uitvoering van de voorgestelde maatregelen te komen binnen de termijn van de KRW.

Veel van de voorgestelde maatregelen in het 10-puntenplanalternatief richten zich niet op concrete ingrepen, maar zijn meer te karakteriseren als procesmaatregelen: het aansporen/faciliteren van acties van andere instanties. Zo zal voorstel 9 (het verrichten van nader onderzoek) nooit direct invloed hebben op de waterkwaliteit in de Loosdrechtse plassen. Volgens de gebruikelijke effectbeoordelingsmethodiek in een SMB is deze maatregel dan ook niet effectief. Bij de effectbeoordeling zal dan ook in eerste lijn een inschatting moeten worden gemaakt van de mate waarin deze voorstellen zullen leiden tot fysieke ingrepen die kunnen leiden tot een verbetering van de waterkwaliteit. Om met deze onzekerheid om te kunnen gaan zal waar nodig met bandbreedtes worden gewerkt.

3.3 Reikwijdte

De kern van de SMB is het overzichtelijk in beeld brengen van de belangrijkste gevolgen van de maatregelen ter verbetering van de waterkwaliteit in de Loosdrechtse Plassen voor het milieu. Het accent bij de effectbeschrijving zal liggen op een kwalitatieve effectbeschrijving van de maatregelen voor het

milieu op basis van expert oordelen. Er zullen ten behoeve van de beschrijving van de milieugevolgen geen nieuwe modelberekeningen worden uitgevoerd. De beschrijving van de milieugevolgen van de maatregelen gebeurt aan de hand van de volgende thema's:

- Natuur (een voortoets in het kader van de passende beoordeling inzake de Nb-wet zal deel uitmaken van deze SMB)
- Geluid (bepaling geluidcontouren van gebruikt materieel)
- Geur (inschatting geurbeleving tijdens aanleg (hedonische waarden))
- Luchtkwaliteit (toetsing aan PM10 en NO2 normen)
- Water (beïnvloeding waterkwaliteit)
- Bodem
 - Oeverstabiliteit
 - Putstabiliteit
- Woon en leefomgeving (zicht, schades, risico's)

In de SMB wordt niet ingegaan op effecten op het gebied van verkeer en vervoer, omdat geen belangrijke veranderingen van verkeersintensiteiten worden verwacht. Eveneens zal niet worden ingegaan op effecten op het gebied van de gezondheid van de mens, aangezien geen belangrijke permanente factoren aanwezig zullen zijn door realisering van het voornemen die de gezondheid van omwonenden of andere gebruikers van het gebied in belangrijke mate nadelig kunnen beïnvloeden. De belangrijkste factor die hinder zal veroorzaken is de geluidproductie van het gedurende de aanlegperiode gebruikte materieel. Aangezien de blootstelling hieraan echter van tijdelijke duur is, worden geen belangrijke gezondheidseffecten verwacht. De hinder voor omwonenden die optreedt ten gevolge van de geluidproductie bij de aanleg zal een belangrijk onderdeel vormen van de SMB.

Aangezien de meest ingrijpende effecten optreden tijdens de aanlegfase van de verdiepingen, zal bij het verdiepingenalternatief bij veel effecten de nadruk gelegd worden op de aanlegperiode. Voor het 10-puntenalternatief geldt dit in mindere mate.

3.4 Detailniveau

De meeste deelonderzoeken die ten grondslag zullen liggen aan de SMB zijn reeds verricht in het kader van de MER die in 2003 is uitgevoerd. Omdat na afronding van de SMB-procedure, vaststelling van de aanwijzing en vervolgens het bestemmingsplan alsnog een besluit-MER zal moeten worden opgesteld bij de procedure voor de ontgrondingvergunning, zullen niet alle onderzoeken uit het oude MER in de SMB volledig worden herhaald, ook al heeft het MER uit 2003 nooit ter inzage gelegen. De SMB concentreert brengt de milieueffecten van het voornemen dan ook kwalitatief en op hoofdlijnen in beeld, de besluit-MER die bij de ontgrondingvergunning volgt, zal de milieueffecten gedetailleerder en meer kwantitatief in beeld brengen. Waar nodig zullen de uitkomsten uit het MER 2003 worden geactualiseerd.

De effecten op natuur en ecologie zullen in meer diepgang worden opgenomen in de SMB dan de overige milieuaspecten, dit in verband met de onderzoeksverplichting op grond van de natuurwetgeving. De voortoets die hiervoor wordt opgesteld zal als bijlage bij de SMB worden opgenomen.

4 COLOFON

Opdrachtgever	: Provincie Noord-Holland
Project	: Strategische Milieu Beoordeling
Dossier	: A6939-01.001
Omvang rapport	: 11 pagina's
Auteur	: Maarten Hensbroek
Bijdrage	: Aldert van der Kooij
Projectleider	: Aldert van der Kooij
Projectmanager	: Paul Eijssen
Datum	: 5 januari 2007
Naam/Paraaf	:

DHV B.V.

*Ruimte en Mobiliteit
Laan 1914 nr. 35
3818 EX Amersfoort
Postbus 1132
3800 BC Amersfoort
T (033) 468 20 00
F (033) 468 28 01
E info@dhv.nl
www.dhv.nl*

